

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
 VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠESTNÁST STRANÁCH.

Predplatná cena :
 Na celý rok ... 4 koruny — hal.
 Na pol roka ... 2 „ — „
 Na štvrt roka ... 1 „ 20 „
Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedný redaktor :
 Dr. ALEXANDER ERNSZT,
 páp. komorník, kraj. vyslanec.
 Majiteľ a vydavateľ :
 JAN MOLNÁR.

Redakcia a vydavateľstvo :
 Budapest, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám.
 sem sa majú posielat' predplatky, jako dopisy do novin
 ohlášky a náhodné reklamácie. Cena jedného 4 stĺpcového
 malého riadku je 20 hl. Rukopisy sa naspak nedávajú.

Úklady.

Isté slovenské noviny, vychodiace týždenne, zabraly sa minule do strany ľudovej. I robia nám výčitky, že strana ľudová vraj ohľadom na voľby paktuje s Tiszom v tom smysle, že si liberáli a ľudoví vodcovia podelia medzi sebou okresy volebné. Tedy že v istých okresoch ustúpia liberáli a dajú zvíťaziť ľudovému kandidátovi, začo zas ľudáci nebudú sa miešať do volebných bojov v okresoch takých, ktoré si liberáli pre seba zadržat' chcjú. — Obviňujú nás tie noviny ešte aj z toho, že vraj spolu s liberálmi chceme pri voľbách bojovať proti kandidátom takým, ktorí by vystupovali ako ľudovci, samým ľudom kandidovaní.

O takýchto «úkladoch» našej strany píšu tie noviny a, aby dodaly opovážlivým osočovaniam svojim akej-takej hodnovernosti, nuž uvádzajú k tomu svoje «zprávy» že vraj z Nitry, z Oravy a z Prievidze.

My sa bránit', a s tými novinami dohadzovať sa nepojdeme. Nadpis, ktorý daly si svojmu článku («Úklady»), označuje ich zámer dostatočne, že totiž nič iného, ako «úklady» zamýšľaly nastrojiti strane našej a pobalamutiť hlavy takých, ktorí bez všetkého rozmyšľania hotoví sú všetko uverit', čo sa proti počestnosti iných povie, abo napíše.

Voda a oheň nikdy nepaktujú, nikdy nepriatelia sa; ony už dla prírody svojej sú si nepriateľmi smrteľnými, natolko, že voda nikdy nebude ohňom horiacim, a oheň zas nikdy nemôže smädu a páľčivosti hasiť alebo plameňov, na miesto vody. Taký je rozdiel medzi stranou kre-

šťanskou ľudovou a medzi židovsko-liberálnou. A kto tomu neverí ... to musí byť clovek pomýlených pochopov, alebo zlomyseľný, alebo najatý snáď k tomu, aby nedôveru a nedorozumenie rozsieval medzi tým našim dobrým ľudom, ktorý ani prenasledovaním, ani hrozbami a tresty liberálnych tatárov nedal sa sklátiť vo vernosti ku strane svojej, ku strane ľudovej.

Nás prehánali pri shromáždeniach našich a voľbách, ako také divé zvery; odhadzovali nám voličov bezočive; trestali za nič pre nič na stá a stá privržencov našich; najprednejších vodcov našich bezočive urážali kadeakí pisári, žandári, židkovia a iná luza; nútili nás vyhľadávať si práva naše cez všetky možné súdne úrady: a tu príde ktosi i vykladá, že my sme miláčkovia liberálov, že nadprádzame s nimi akési priateľské pokonanie! Veru, múdre a spravedlivé reči, akoby z motyky strelil!

Že by sa liberáli chceli s nami kedy-tedy pokonať a nás i našich privržencov prevádzať: to je možné, to dá sa uverit'. A možno, že ani tým novinám nebolo by to proti vôli. My však môžeme mať s liberálmi len jedno pokonanie, asice takéto: dajte nám, milí liberáli, pokoj, nerobte s nami násilenstvá a nezákonnosti, nuž potom ani my nebudeme sa museť brániť proti vám pred súdmi. Takéto pokonanie je možné s nami. Ale zakaiaľ neprestanú liberáli neľudsky, násilnícky a protizákonne s nami si počínať: zatiaľ budeme a musíme každý priestupok ich prenasledovať, ich pred súdmi na zodpovednosť fahať a neprestajne žiadať nápravu krivd našich.

Takéto sú tie naše «úklady». Ostatne, neviem, či najde sa zdravého rozumu clovek, ktorý

by mohol uveriť, že my pri voľbách nemienime si udržať svojich okresov, tých okresov, ktoré sú nám pre tie strašné prenasledovania a boje ohromné nielen dobre zaslúženými, na ktoré sme na veky hrdí, ale sú aj trápením a slzami takrečeno posvätenými! Nech len ľud kresťanský pokoná sa so svojim svedomím; nech len zastane si mužne pod naše zástavy: a my pojdeme za ten ľud bojovať či do Nitry, či do Oravy, či do akéhokoľvek posledného kúta zabudnutého krajiny tejto, ale neopustíme ľud nikde a nikdy!

Ešte nikto nikdy nepočul, že by ktorýkoľvek ľudový ablegát bol odstúpil od boja volebného v prospech liberálov. Takí ale ľudomilovia, ktorí mimo strany našej vystupovali s pekným programom, a boli by získali snáď aj väčšinu: takí, pravím, nieraz opustili nehanebne voličov svojich a pripravili víťazstvo liberálovi, svojim odstúpením v poslednej chvíli. To, čo sa stalo na pr. pri najposlednejšej voľbe v okrese novobaňskom, také niečo nikdy nestalo a nestane sa pri kandidátovi, ktorého strana, naša, ako svojho, úradne odporúčala. Novobaňskí voličia dobre vedia, že ten, ktorý vystúpil u nich s programom mimostranným a v posledniu chvíľu ustúpil, ten nebol spreádzaný ani jedným ľudovým ablegátom.

Ale tie «úklady» sú všeliaké. Aj to je úklad, a to veru nesvedomitý úklad, keď kto nadrapuje sa proti strane ľudu, keď ju pri voľbách očerňuje, jej víťazstvu závidí a usiluje sa to víťazstvo zneвозмоžniť, pripravujúc tak cestu liberálovi. Pýtame sa, čo zvíťazil n. pr. okres ružomerský s tým, že následkom nenávisť istých ľudí oproti nám, prešiel v tom okrese liberál, ačkoľvek pri svornosti všetkých mohlo tu byť víťazstvo naše asi isté? Nuž aj v tomto okrese robily sa tie úklady, podobné tomu, ako keď volakto z pomsty napáda nie nepriateľa, ale sám seba zahrdúsi. Nuž noviny, ktoré o tých «úkladoch» našich písaly, prialy by si tuším takých ružomerských víťazstiev, pochodiacich zo závisťi nepeknej a prinášajúcich na krky ľudu nenávidených liberálov.

To je už tak na svete, že zlého ovocia ani osa netýka sa, tým väčšmi vrhá sa však na ovocie sladké. Aj našu stranu milerád napádajú všemožným upodozrievaním, že sme ešte to a to nevykonali; ale liberálovi dajú svätý pokoj, od tých nežiada nikto nič. Pravda, na to sa pekne zabúda, že n. pr. vláda, ako taká, mohla by sto

a tisíckrát viac vykonať za dobro ľudu, ako strana naša prenasledovaná, ktorá zubami a nechtami musí vydobíjať po troche všetko to, čo si za právo a dobrobyt ľudu vydobýť zaumienila.

Keď si to človek všetko pomyslí, že akými všeliakými prostriedkami usilujú sa naši nepriatelia potrať rady naše, vtedy až uznať musíme, že veru voličia ľudoví podstupujú ťažké pokušenia a ťažkú školu. V obciach, v okresoch a v stolicach lezú na nás pomstychtiví úradníci; panstvá a židáci brozia sa nám s rozličnými prekážkami a lákajú nás výhodami a peniazmi; na sneme všetky temer stránky stavajú sa proti nám; v novinách liberálnych roztrusujú sa cigánstva o nás. A jestli by to všetko nemalo osožiť: tu ešte aj noviny neliberálne, záujmom vraj ľudu venované, idú pomáhať liberálovi, aby pod pekným plášťom rozsievaly nedôveru a nesvornosť medzi ľuďmi.

Uznáme, že je zle na svete tomto. Ale keď je zle, máme si pomáhať, ako si môžeme. A keď ľud konečne chytil sa už raz sebaobranu pod zástavou ľudovou a presvedčil sa, že darmo obzeral by sa po pomoci inej: vtedy každý opravdivý ľudomil má sa tešiť z toho zo srdca a pripomáhať k tomu, aby sa ten ubohý ľud aspoň tejto jedinej pomocnej pravice nepozbavil.

A preto: žiadne úklady! Ľudák ostane ľudákom! On vytrval verne aj pri tých najväčších patáliach; no presvedčí sa každý, že vernosť túto jeho bohumilú žiadnymi úklado neotrásie nikto na svete. E.

POLITICKÉ CHÝRY.

Tisza v klepci.

Už sa to až zhnusilo človeku, keď v novinárskych správach musel čítať vždy len to isté, že obštrukcia ešte vždy trvá, že vláda sa krčovite drží svojho stanoviska, atď. Každý netrpezlivo vyčakával akýkoľvek obrat politického polozenia, alebo na pravo alebo na ľavo. Doterajšie mŕtve polozenie bolo také, že strana Košuthova sa Tiszovi k vôli a k vôli staroliberálovi, frajmaurerom a židom utiahla, bez toho, že by čo len za mak bola vydobyla z toho, za čo pod kresťanskejšieho smýšľania mini-

strom Széllom aj pod Khuenom za dlhé mesiace zúrive obštruovala. Ale čo spraví Tisza, či udrží sa, či padne, či vypíše volby: o tom dosiaľ nikto nič istého nevedel.

Teraz je polozenie politické zase trochu živšie a pre Tiszu osudnejšie. Stalo sa totiž, že spoločný minister vojenský Pittreich osvedčil sa vo Viedni, že akákoľvek zmena vo vnútornej sústave vojska a v reči kommandovej je výlučným právom jeho Veličenstva. Uznal však, že toto len ako vojak hovorí a nie ako politik, a že verejného štátneho práva Uhorska sa jeho reč ani najmenej netýka.

Tomuto osvedčeniu potešil sa Tisza veľmi, i chválil sa na sneme, že ako vraj dôrazne uznávajú už teraz v Rakúsku samostatnosť Uhorska a za právoplatné vyhlasujú jeho štátoprávne zákony. Ale chyba bola tu tá, že z celej tej reči na nič takého nevedel poukázať Tisza, z čoho by sa dalo uzatvárať, že z tých národných požiadavok, ktoré bol minister Tisza sľuboval — sa dačo previesť dá.

Ludová strana túto slabú stránku chvastavej reči Tiszovej hneď použila, a tak prišiel milý Tisza do klepeca, na aký si nepomyslel. Ludová strana ponúkla mu tvrdý orieštok k rozlúšteniu; možno, že si tu pán Tisza ráči svoje zúbky vylomiť. Oriestok ten podal mu náš poslanec Buzáth.

Buzáth o národných požiadavkách.

Ludový vyslanec *Franc Buzáth* v dlhej reči dokazoval, že skutočne ničoho nevie nám ukázať Tisza z tých požiadavok národných, na ktorých sa bol s Košuthistami dohodnul a či lepšie rečeno pojednal, aby mu šli po ruke. Najväčší úder pôsobil na politiku Tiszovu s tým osvedčením, keď vyriekol: *My (Ludová strana) sme si tých bojov o národné požiadavky nepriali, my sme boj ten nevyvolali, bo mali sme na zreteli tie mnohé a vážne otázky národohospodárske, ktoré k polepšeniu hmotného stavu ľudu riešiť za najvyšš potrebné sme uznávali.* Ale keď už tieto požiadavky prišli na prietras, a boj parlamentárny sa tu o tie požiadavky započal: strana naša Ludová nemohla, nesmela tiež vyhýbať boju tomuto, lež na základe svojho stanoviska osvedčila sa za požiadavky tieto, ačpráve obštrukciu neschvalovala, a v nej nikdy účasť nebrala. Teraz ale vidíme z reči vojenského ministra Pittreicha a z odpovedí p. ministrapredseda na tamtú reč, že pán ten ministerpredseda zhola nič nevie nám ukázať z toho, čo ohľadom tých požiadavok národných i sám bol prisľuboval. My tedy nútení sme vyzvať pána ministrapredseda, aby poskytnúť snemu krajinskému *isté garancie*, že to, čo on tu nasľuboval dotyčne národných požiadavok vojenských, že tie sľuby jeho, pravím, sa aj skutočne zistia a prevedú. Toto rozhodne žiadame, i osvedčujem, že my za ten čas, kým takýchto istých garancií nám Tisza nepodá, budeme ostro a rozhodne bojovať proti politike jeho! — Pán Tisza keď túto veľmi múdru reč počul, hniezdil sa a netrpezlivo siel sa zpýtať nášho Rakovszkého, že čo to aké garancie! I odhodnul sa, že na reč Buzátha musí odpovedať. Nuž je pravda, že sa mu ne-

odpovedať ani nedá. A je mu odpovedať veľmi ťažko. Prešli 3—4 dni, a Tisza ešte vždy rozmýšľa nad tou odpoveďou.

Aj vo verejnej mienke vzbudila reč Buzáthova pozornosť veľikú. Všetky časopisy zaoberaly sa zaraz so stanoviskom strany ludovej. Čítal to každý, že tak vážnej reči *a tak oprávnenej politiky* počas celej tej neblahej obštrukcie nebolo na uhorskom sneme. Ale čože? Na židov sa opierajúce antikresfanské kruhy úsilne chceli zamlčať túto dobrú stránku reči Buzáthovej a, aby prekázili prajný výsledok jej, začali v novinách svojich motaniny písať a prekrucovať, že hľa, vraj ludová strana stavia sa na čelo obštrukcie. A dali si záležať zvlášte na tom, aby sa takého cigáňstva o nás aj vo viedeňských novinách písaly, aby snád nenahliadly kruhy viedeňské, že stanovisko naše je jedine oprávnené, *zodpovedné záujmom tak rodiny panovníckej ako aj záujmom krajiny uhorskej.*

No liberáli darmo budú sa namáhať: jejich komédiám nikto nesadne na lep, vážne povedané slová pravdy ale nemôžu zostať bez všetkého pomšimnutia ani tu, a tak ani inde.

KRAJINSKÝ SNEM.

Tiszove násilnícke poriadky.

Zaznačenia hodné je, jako odpovedal Tisza na interpelláciu jedného vyslanca z Ugronovej strany o kortesáčkách úradníkov.

To sme vedeli, že Tisza zamýšľal vyzdvihnúť platnosť zákona o kuriálnom súdobníctve, ktorý zákon mal zamedziť prechmaty úradníkov. Dľa takéhoto smýšľania jeho znela aj odpoveď, ktorú zaznačujeme: Nedá sa vraj určiť, čo je to «kortesovanie» úradníkov. Úradník nesmie byť prekázaný vo vykonávaní svojho práva občianskeho pri voľbách, ba áno potrebné je jeho agilné účinkovanie, zvlášte na vidiekoch národnostných.

S týmto teda posmeluje Tisza úradníkov, že pod kepeňom vlasteneckosti môžu, ba aj majú smeľe kortesovať, ako len vedia najlepšie. — Nuž vieme dobre, ako tí páni vedia aj sami od seba kortesovať; a beda úbohým voličom, keď minister sám ospravedľňuje kortesovanie úradníkov.

Ďalej hovoril, že už vydal nariadenie aj o Ludových shromaždeniach. To že vydal proti socialistom. Dľa toho nariadenia majú právo úradníci (slúžnovci, notári) zakázať také shromaždenie, jestli ho za nebezpečné držia! Nuž a veru niet na svete takého nevinného shromaždenia, ktoré by taký slúžny abo notár nemohol sa nebezpečne držať. Ale nariadenie toto že nevzťahuje sa na shromaždenia počas volieb; pri voľbách, vraj, **dľa** potreby majú sa použiť prostriedky mimoriadne.

Pekne vyzerať.

Shromaždenie stoličného výboru v Orave.

Keď naši múdri liberálni páni rozhodli, že zadržia 12. t. m. stoličné valné shromaždenie, v ktorom chceli uzavrieť a aj uzavreli, aby ešte dňa 4. novembra nastúpivšej novej vláde ich dôveryplné pozdravenie vyslovili, musí to akosi zle byť alebo so samým ministerským predsedom grófom Tiszom, alebo s hlavným županom s Cillaghym. Lebo inej príčiny tu niet, keďže každý vie, že *oravská stolica je čisto ľudová a aj takou s Božou pomocou zostane*; len — ako všade — potrebná je i tu organizácia. Táto chyba našej strany sa aj na samom shromaždení stoličnom dokázala, bo ačpráve na stoličnom dome nemajú ľudáci väčšinu (ktorú okolnosť tiež len našej ľahostajnosti pripisovať môžeme), ale slušný počet nás jest, keby sme sa len do chlapa dostavili, tak, jako na rozkaz vyšš dostavia sa všetci krémári-výborníci, notári, rychtári, matrikári a cestári. Prepotrebný bol vtedy článok, napísaný od samého grófa Ferdinanda Zichyho v «Alkotmány»-i, v ktorom dokázal, že, kdežto naši nepriatelia — ačpráve v rozličných skupinách podelení — ten samý cieľ majú pred očima, totižto zorganizovanie: my ľudáci, ponač nevieme sa sjednotiť, slúžime našim nepriateľom. *Toto najmä platí o stolicích.* Pri krajinských voľbách vieme previesť svojich ľudí, v samospráve stoličnej ale zostávame dajedným pánom k vôli ľahostajní nezbadajúc, že takéto pokračovanie nás skôr-neskôr aj na mýlne cesty zavedie.

Priebeh samého shromaždenia bol nasledovný: Proti tomu návrhu samého odboru stáleho administratívneho, aby novej vláde dôvera a oddanosť skrze viceispána bola prejavená, z príčiny, že sa podarilo novej vláde v krajne poriadok uviesť, — prehovoril p. farár *Richter* z Veľkej Vsi poukazujúce na nečestnosť nového ministerskeho predsedu, čo sa týka vymenovania jeho pri prvej príležitosti, ktoré vymenovanie prvé musel Tisza hanebne opustiť. Ďalej poukázal na neprajnosť ministerskeho predsedu oproti samej maďarčine. — Druhým rečníkom bol pán farár z Malatinej, *Smižár*, ktorý v mene ľudovej strany z kubínskeho okresu návrh takýto odmietnuť odporúčal. Nasledovala reč direktora námestovskej ľudovej banky, *Franka Skyčáka*, ktorý najsamprv posvietil na komédiu takúto, s ktorou ľud oravský nemá nič spoločného, a poukázal na príčiny, pre ktoré každý čestný občan musí s nedôverou hľadieť na účinkovanie novej vlády. Také príčiny sú: 1. Falšovanie verejnej mienky skrze udržiavanie rozličných frajmaurersko-liberálnych a židovských novín, menovite «Az Ujság». Tieto nové noviny všetky slúžnostvú, notári a matrikári museli na vyšší rozkaz predplatit. 2. Násilenstvá v sneme a korrumpovanie predsedníctva snemového. 3. Odpoveď ministerskeho predsedu Tiszu, keď zemplínska stolica uzavrela držať zatvorené krémy v nedeľu a sviatky, na čo gróf Tisza odvetil, žeby to bolo na škodu eráru, to jest mal povedať, že na škodu krémárom a židom, jeho to verným privržencom, a tak že preto takéto uzavretia nemôže potvrdiť. 4. Výpoveď náčelných členov liberálnych, že doba Széll-ovská bola

pre liberálnu stranu zkazonosnou, kdežto — jako to dobre vieme — bola to doba jedna z tých najpochvejších, ktorá zaviedla v našej vlasti nové a spravdnejšie poriadky, a konečne po 5. pokračovanie novej vlády pri vymenovaní nových hlavných županov, kde nehľadí sa na súcosť a česť osobnosti, ale len na samé rodinkárstvo a na tú schopnosť, či vie dosť terrorizovať a hlavne či bude vedieť zo svojej stolice liberálnych mamelukov lifrovať. Tak bolo počuť i o našom hlavnom županovi, že má byť zamenený s druhou takouto osobnosťou a on i hneď sa ponáhlal samostatných ľudákov postrašiť.

S liberálnej strany neodpovedal nikto, len viceispán; a hľa, tento pán, ktorého sme vždy držali za mierneho, osvedčil, že Tisza je vraj veľmi múdry štátnik, múdrejší jako Széll, lebo vraj Széll sa krčovitne pridržoval zvýšeného kontingentu vojenského, kdežto Tisza previedol, aby tento zostal len normálny; že následkom dorozumenia sa s Košuthistami obštrukciu premohol; vôbec, že on veľkú dôveru prechováva oproti Tiszovi. Na námietky p. Ferka Skyčáka ale nedal žiadnej odpovede, lebo nemohol ho zavratiť.

Len 6 ľudákov bolo prítomných. Luteráni hlasovali na shromaždení s vládou

Velkomožný pán Zmeškal, iste pre terajšie súrne a vážne pomery politické, tiež nebol na tomto shromaždení prítomný.

Slovom, odhlasovalo sa liberálne a vyrieklo úradne, že stolica oravská všetku dôveru svoju skladá vo vláde a zvlášte v grófovi Tiszovi.

Čo poviete na to oravskí ľudáci?

Ľudák.

Milodary na kostol P. Marie na Hore Levočskej.

Z Jarovnic (Šariš) Matej Leško a manželka 25 korún, Jarovnická levočská processia 129 korún 80 halierov; obec Bogdanovce 37 korún; z Kavečan: Michal Lukačik 1 korunu; z Košic: Maria Pokorný 2 koruny; z Krompach: Štefan Gura 2 koruny; zo Šovara: Juraj Hreha 2 koruny, Julia Bednár 10 korún; z Nižnej-Šuňavi: Pavel Maro 4 koruny; z Myslavi: Anna Kurian 10 kor., Anna Huska 2 hal.; z Košickej-Novejvsí: Ondrej Klapko 4 koruny, Maria Klapko 2 koruny, Alžbeta Klapko 2 K.; z Bakší: (Abauj) Ján Varga 2 koruny; Bacuch: (Tekov) Zuzanna Žibuľa 6 korún 70 halierov, Ján Peterčák 1 K.; Terebeš: Martin Karačoň 3 koruny; Lasno: Anna Jurko 1 korunu; Likavka: Tekla Holla 40 hal., Juraj a Katerina Šofrenko 10 hal.; z Mislavi Spolok 10 kor.; z Ordzovian: (Spiš) Ján Bača 25 korún, Johanna Valeri 1 K., Katerina Hudák 12 korún; N. N. z Košic 20 kor., N. N. 5 korún, Ján Machala a Ján Kaščík 30 korún, Ján Tomáš 2 koruny, Ján Kropuch 3 koruny; z Močidlan: Ondrej Jacko 2 koruny; z Folkmara: Maria Jarošek 2 koruny 40 halierov; Processia 6 korún 80 halierov; z Jarovnic: Zuzanna Matej 1 korunu; z Močidlan: (Šariš) Apolonia Jacko 2 kor. 80 hal., Anna Harčan 2 koruny.

Zázračná Matka Levočská nech bude všetkým hojnou odplatou.

Biskup Karol Rimély †

1825—1904.

Biskup dr. Karol *Rimély* 13-ho januára predpoludním o 11 hodine zomrel vo svojom kaštieli v Tekovskom Svätom Kríži. Biskup zomrel nagle: na porážku srdca, ale staručký, 79-ročný arcipastier už dávnejšie cítil, že ho sily opúšťajú. Ešte 3. januára bol písal jednomu svojmu známemu do Budapešte, že telesne klesá a cíti, že dlho už nepotiahne.

Smutná zvest o smrti všeobecne váženého arcipastiera rýchle rozniesla sa po celej baňsko-bystrickej diecesy, vzbudiac všade úprimnú sústrasť. Sústrasť vzbudila ona v celej krajine, ba i v rodine kráľovskej, jež niektorí členovia často stýkali sa so zosnulým.

Biskup Karol Rimély narodil sa 4. februára 1825. v Ostrihome, kde odbavil aj gymnásium jako klerik. Teologické štúdia skončil na viedeňskom Pazmaneume a r. 1848. vysvätený bol za kňaza.

Počas boja o slobodu účinkoval v Budíne jako kaplán na fare v predmestí Kristiny a keď honvédi dobíjali Budín a on medzi ranenými konal svoju kňazskú povinnosť, jedna nepriateľská guľka prestrelila mu reverendu. Po búrlivých rokoch 1848—49. dostal sa jako dozorca zas do Pazmaneuma a neskôr preložený bol do Ostrihomu za profesora bohoslovnia. R. 1861. vymenovali ho za námestného správcu a pozdejšie za správcu Pazmaneuma a tu napísal 500ročný dejiny tohoto teologického ústavu. Za toto historické dielo viedeňská univerzita zvolila ho za čestného člena a pápež vymenoval ho za svojho komorného. R. 1867. vymenoval ho kráľ za kapitulníka prešporského.

Keď r. 1867. ku dedičovi trónu Rudolfovi

hľadali profesora, ktorý by ho mal učiť maďarčine, voľba padla na kanonika Rimélya a že s jeho účinkovaním kráľovská rodina bola veľmi spokojná, svedčí aj to, že on učil maďarčine aj arcikňažny Gizelu a Klotildu. Za osem rokov učil korunného princa Rudolfa, ktorý r. 1876. z poverenia svojho korunovaného otca odovzdal mu jako vyznačenie rytiersky kríž rádu Leopoldovho. Už pred tým bol ho kráľ vymenovať za lekárskeho opáta, ktorá hodnosť donášala mu ročne 12.000 zlatých. — Keď dedič trónu Rudolf a arcikňažny

Gizela a Klotilda skončili svoje štúdiá, Rimély vrátil sa do Prešporku, kde napísal dejiny prešporskej kapituly. R. 1889. katolícka autonómna cirkev v Prešporku zvolila si ho za farára a o štyri roky, 23. mája 1893. kráľ vymenoval ho za biskupa do Baňskej Bystrice, kde svojou dobročinnosťou a štedrosťou zadovážil si lásku a úctu svojich veriacich. I v tomto vysokom postavení ušlo sa mu mnoho vyznačenia. Roku 1898. kráľ vyznačil ho veľkým krížom rádu Franca Jozefa a keď svätil svoje desaťročné biskupské jubiléum, viedeňská univerzita vyznačila ho čestným doktorským di-

plomom. Aj jeho diecesa pripravila mu skvelé ovácie a zo všetkých strán prichádzaly deputácie blahoželať obľúbenému arcipastierovi; arciknieža Franc Ferdinand v srdečnom liste gratuloval mu ku jubiléumu a panovník vyznačil ho hodnosťou tajného radcu. Biskup Rimély vedel, že sa kráľ vždy s láskou rozpomína naňho a preto raz bol povedal:

— Bol som učiteľom dediča trónu a kráľ nekonečne miloval svojho syna. To je príčinou, že jeho veličenstvo vyznačuje ma svojou priazňou viac, než som si toho zaslúžil.

Biskup v posledných mesiacoch chorľavel a preto zväčša zdržoval sa v Tusculanume baňsko-bystrických biskupov: v Tekovskom Svätom Kríži,

kde ho stihla i smrť na úprimný žiaľ jeho veriacich a početných. Pohrab sa odbavoval 16-ho januára predpoludním o 11 hodine. Zosnulý biskup nezanechal testamentu, lebo majetok svoj ešte za života rozdal pokrevným a chudobe.

Vyzvanie k predplateniu.

Aby namáhania naše boli korunované čím skorejším úspechom, nože starajte sa, bračekovci, všetci o čím väčšie rozšírenie «Krestana»! Chceš-li, ľudu môj pokračovať v dobrom a vymaniť sa z biedy všestrannej: musíš obetovať ten groš na noviny, z ktorých sa poučíš, a ktoré sú na obranu tvoju písané.

S týmto teda upozorňujeme ct. čitateľov, aby jeden každý poušiloval sa čo v najkratšom čase predplatok svoj zasiať, lebo ináčej prinútení budeme časopis zastaviť.

Predplatná cena našich novín je:

na celý rok	4 koruny
na pol roka	2 koruny
na štvrt' roka	1 koruna.

Predplatiť treba len na túto adresu:

«Krest'an» kiadóhivatala
Budapest, IV., Ferencz József-rakpart 27.

BESEDNICA.

Obštrukcia

šťastia a pokoja stavu manželského.

— Zaosek. —

Minulého roku v jaseňi nemali sme takmer žiadnych sobášov, bo páni ablegáti stvárali jakúsi obštrukciu na sneme, pre ktorú nebola ani žiadna assentírka, a vyslúžených aktívnych, už zákonite do ženby súcích vojenských mladíkov v jaseňi preto nechceli domov pustiť z kasárien.

Ponevác ale každá obštrukcia, či političná, či familiárna, máva svoje zlé následky, preto tá obštrukcia aj sobášom nebola na úžitok. Aby si sa ale zase od radosti neprenáhli s tvojim sobášom, chcem ti tu pár priateľských slov prehovoríť. Keď sa naozaj mieniš včul oženíť, tak sa neprenáhli v ničom, tým menej so sobášom. Neďivaj sa len na pudilár tvojej nevesty, ale aj na jej vek; lebo jestli fa ona vo veku predbehla o jednu-dve, snád aj tri desiatky, to jest, keď si ty ešte celkom mladý šuhaj a tvoja nevesta je už v rokoch starej Rebečky alebo Sárky: vtedy vaše šťastie a pokoj stavu manželského nepotrva dlho. Žena chytró pustiť barvu tvári a premeni sa na barvu starého žltého sadla alebo slaniny, alebo žltlej telacej kožky na toľky. Jej čelo chytró dostane

vrázky a záhyby, podobné rozťahanej harmoniky. A jej lica, ktoré dostaly brázdy, vyzerajú potom jako dva záhonce podzimného úhora.

Keď potom taký mladý manžel-šuhaj so svojou starou polovičkou po ulici špaciruje, ľudia si myslia a jeho aj držia za jej syna a nie za manžela. To potom takého mladého muža mrzí, že tak starú harfu za sebou vláči, a že mu ona na krkoch vysí. Aj sa smejú, keď si ona na mladú nevestu zahráva, čo jej dľa veku ani nepasuje. Ľudia potom aj to hovoria, že si takú vzal pre jej peniaze, a utrhajú ti na eti, čo fa isto mrzí aj sa jeduješ, Nuž a toho ti treba nenie.

Taká stará mladucha zase si myslí, že ponevác má ona groše a je aj staršia, teda jako stará aj od teba múdrejšia: že ona nepotrebuje, ani že jej nesluší v dome žiadneho poslúchaf. Ty ale zase si myslíš, a si aj presvedčený o tom, že muž je hlava v dome a nie varečka, a tak vaše myšlienky nesúhlasia, a tak potom teda ani vaše obcovanie.

Ty potom pri takej starej Harpii ľahko môžeš dostať to pokušenie, že iné manželky sa ti lepšie ľubia, nežli z krási a z rokov vypršaná tvoja stará drumbla. Môžeš aj tú strašlivú myšlienku dostať, že keďby tá tvoja stará polovička cheela zomreť, žeby si sebe potom mohol vziať mladšiu a peknejšiu osobu za ženu.

Pritom aj čert nespí a rád sa drží sukne starej baby a so svojim pokušením žiadneho neobide, ani starú babu. Staré ženy upodozrievajú svojich mladých manželov, aj sú besne žiarlivé na nich. Beda jemu, keďby sa on s mladými vyprával, alebo ešte aj s nimi tancovať sa opovážil, alebo krásu iných žien vychvaľoval. Ona je aj toho náhľadu, že jej mladý muž na žiaden pád nemal by sa v dome s mladou slúžkou vyprávať, zvlášte keď ju príroda s krásou vystrojila. Dľa jej mienky mal by on s ňou len po grobiansky zachodiť a jej len nadávať. Preto ona svojho muža mladého vždy a všade kontroliruje, a vždy mu sedí pri jeho boku, jako nejaké staré krýdlo na peci.

Po druhé. Ponevác v terajších časoch mladoženisi zväčša len peniaze a majetky vyhľadávajú a žena má byť len taký dôvažok a pridavok, preto aj pre mnohého je to veľké nešťastie, keď on s peniazmi aj ženu dovedie do domu. Ku príkladu: tu stojí jedna osoba ženská na ďaleko v chýre, že je ona bohatá a od zlata a so zlatom pozlátená. Takú potom chytró vyvetria a vyňuchajú, a okolo nej, jako motýle okolo blesku svetla, obletujú. Ona si ale pri tom myslí: «Hja, takú, jaká som ja, nenie každý deň vidieť. Ja som krásna, šikovná a bohatá. Mužský sa skoro pobláznia za mnou. Keď na ktorého len pozrem, hneď sa skoro roztopí, jako maslo na slnku; takej krásy niet na celom vidieku, jako som ja; to mi aj moje zrkadlo vždy hovorí.»

Takejto sa ty varuj, lebo ona obyčajne vyhľadá si za muža toho najmocnejšieho papuláča a prázdneho tléhuhu, veľmi ľahkej povahy mužského, na ktorom potom ona nezadlho len to zbadá, že jemu sú milšie krémy a karotky, nežli jeho dom; aj že jemu iné ženy peknejšie prichádzajú, nežli jeho vlastná bohatá krásavica. Ona aj

to musí zkusit, že jej manžel všetko jej prelumpoval a ona musí pritom mlčať a jako ošklbaná hus potom doma vysedať. Komu že boly užitočné jej peniaze?

Ono to síce tiež nebýva dobre, keď obydvaja stránky sú bezmajetné, keď mladoženich sebe nič nenagazdoval, nič neodložil, keď žil ľahkomyselne, jako polný svrčok, ktorý celé leto sebe len píska a na zimu sebe neshromážduje, a keď mladá nevesta je zase tak chudobná, jako kostolná myš. Že sú chudobní, to by ešte nič nerobilo, keďby oni len boli vždy zdraví a keďby bola vždy práca a zárobky, a oni by boli šanobní a sporiví a keďby deti nebolo. — Keď ale zdravie a práce i zárobky vystanú a deti jedno za druhým prídu: vtedy to potom plytko a úzko vyzerá v dome. A keď k tomu chýbi ešte aj dobrá zásoba viery a náboženstva: až vtedy počne ťažká hmľa starostí vystupovať z ich duší a vzdychanie: «oh, keby som ťa radšej nikdy nebola videla a poznala!»

Po tretie. Ja som toho náhľadu a zkušenosť je tiež na mojej stránke a podľa mňa hovorí, že starých vdovcov a staré vdovy, ktorí majú už veľké a odrastré deti, treba od nového manželstva odhovárať. Takým starým mladoženichom, ktorí majú už veľké deti, patria do rúk veľké klokočové pátričky a veľká modlitebná kniha, ako na pr. «Štepná Zahrada» alebo «Nábožné Výlevy» a široká lavica pri teplých kachľach alebo pri peci. Veru nestojí im dobre rozmajrin za klobúkom a garafia na ich prsách. Ani sa to dobre nevyníma, keď družba, alebo starý svat takým starým mladoženichom zaspieva túto svadobnú pieseň: «Hej jačmeň, jačmeň, kedy ťa načnem, ichuchú!»

Veľké deti sa potom obyčajne jedujú na otca, že sa on bez potreby znovu žení. Pritom aj nenávidia takú babu mladuchu, ktorá neodpratala hneď od seba takého starého pytača a neukázala mu dvere. Aj so zlým okom pohliadajú na nové deti a pohrdajú nimi a nepokoj je potom vo famílii. Aj zapovrhujú takú macochu, ktorá nebola spokojná s jedným mužom. Toto všetko nie je potrebné v takej famílii.

Ja som síce nie nepriateľom takej starej sane, ani takému starému Mathuzalemovi; jak sa chcú silou-mocou sobrať, vinšujem im len pokoja v dome a svätej trpezlivosti.

CHÝRNIK.

Úctivé upozornenie!

Láskave prosíme ctených čitateľov, keď pošlu predplatok na noviny, nech nezameškajú prílepiť na poštovú poukážku, na — k písaniu určité — miesto svoju tlačenu adresu, t. j. meno a bydlisko, pod ktorou dostávajú noviny. S týmto s jednej strany poľahšia našu prácu, nadovšetko ale koniec môžeme urobiť takým neprávosťiam jako je to, že noviny v svojom čase nedochádzajú.

Vydavateľstvo novín.

Bavorský princ Leopold v Budapešti. Bavorský princ Leopold, manžel arcikňažny Gizelly, dcéry nášho kráľa, 14. jan. popoludní o 2. hodine došiel so svojim adjutantom z Viedne do Budapešti na návštevu arcikňažna Jozefa Augusta a jeho manželky arcikňažny Augusty. Knieža z nádražia zaviezol sa do kráľovskej paloty, kde o 6. hod. bol dvorný rodinný obed. Vysoký hosť v noci o 1. hod. s expressným vlakom odcestoval do Viedne. — Budúceho týždňa dojde sem arcikňažna Gizella a za viac dní pobaví sa v hlavnom meste.

Kráľ včelárom. Jeho veličenstvo kráľ Krajinskému včelárskemu spolku zo svojej súkromnej pokladnice daroval 200 korún podpory.

Nový parný stroj. Z Londýna oznamujú: Merník Peter Thornley dostal patent na nový parný stroj, ktorý, jak sa osvedčí, prevýši všetky doterajšie stroje. Medzi najvýhodnejšie vlastnosti nového stroja patrí i to, že je veľmi malý a napriek tomu vyvinúť môže veľkú silu a to ešte tak, že na kurive veľmi mnoho sa zgazduje. Stroj totiž potrebuje osemkrát menej kamenného uhlia, než iné parné stroje. Thornley zhotovil jeden model, ktorý je tak veľký jako škatula na cigary a tento maličký parný stroj vyvinúť môže pätnásť koňských sil, to jest takú silu, s ktorou zdvihnúť môžeme 1125 kilogrammov na jeden meter vysoko alebo jeden kilogramm do výšky 1125 metrov. Vynálezca hovorí, že nový parný stroj umožní morským lodiam za tri dni prekonať cestu do Ameriky.

Turecká vláda kupuje kone v Uhorsku. Týmto cieľom prišiel do Debrecina poverenik tureckej vlády Hiris Mustafa, aby na chýrečnom debrecinskom jarmoku kúpil 1000 koní pre turecké vojsko. Cena koní pravda hneď ppstúpila o 15%.

Výbuch vo fabrike «Flora». Na Vonkajšej širokšárskej ceste v sviečkovej fabrike «Flora» udalo sa veľké nešťastie. Jednu parafinom naplnenú nádobu tak blízko postavili k jednej horácej cieve sviečkylajúceho stroja, že sa parafin chytil a celá nádoba vybuchla. Výbuch bol tak silný, že celý veľký stroj dodružgalo na kúsky. Z robotníčiek, ktoré pri stroji pracovaly, tri utrpely ťažké rany a popáleniny. Sú to Ludvikova Hoffnerova, Julia Frank a Janula Stanislavova. Všetky tri robotníčky dobrovoľní ochrancami zaviezli do nemocnice a oheň udušili fabriční hasiči. Policia zaviedla prísne vyšetrovanie.

Zlodejská pani. Do jedného obchodu vo Viedeňskej ulici prišla jedna elegantná pani a asi za 8 korún nakúpila rozličných hodvabných čipiek a stužiek. Kým sa však v tovare preberala, viac hodvabných šatiek strčila si pod dlhý kepeň. Kupec zbadal krádež a keď pani chcela odísť, zavolať policajta. Zlodejskú pani zaviezli na políciu, kde vysvitlo, že je to manželka jedného bohatého kupca. Pri krádeži dolapená dáma s plačom rozprávala, že trpí na kleptomaniu: keď vidí niečo z hodvábu, nemôže sa zdržať, aby to neukradla. Keď sa na políciu legitimovala, pustili ju domov, ale vyšetrovanie preto zaviedli.

Nešťastie na Iade. Pri Berlíne na korčulovaní prelomil sa Iad, pri čom sa šesť osôb zatopilo.

Z Magury (Spiš). V Richvalde dňa 11. jan. bola rychtárska voľba, vyvolený je Jozef Nedoroščík mladší, jeden z najmladších gazdov, ale veľmi statočný a rozumný. Ponevác starý rychtár už nechcel zostať, všetci naňho hlasovali. — V Hanušovciach vyvolili teraz jedného z najstatočnejších ľudí: Jozefa Pisarčika, verného ľudáka. Starý rychtár, Vojtech Rusin, ktorý statočne uradoval, pre svoje rodinné okolnosti už nechcel naďalej rychtársky úrad zastupovať.

Smrtonosný následok opilstva. V spišskom Kézmarku v jednej pálenici nedávno istý Ján Konopeus robotník, v opilom stáve do horúcej pomyje spadnul, kde sa tak ťažko popálil, že následkom toho hneď zomrel. Varujte sa rodáci nešťastlivej smradlavej pálenky!

Fabriční robotníci proti pouličným železničiam. Spoločnosti pouličných električných železníc v Budapešti — ako známo — prinútené boli k vôli pohodlnosti obecnstva na viššie nariadenie v železničných vozňoch kassirovať miesta za státie. S týmto pravda spoločnosť budú mať o niečo menej dôchodku, ponevác takto do vozňov vmestí sa menej ľudí. Na nové nariadenie nazlobené železničné spoločnosti odpovedaly tým, že sotrela vydávanie ľavných vozňových karát. Toto pociťtia v prvom rade robotníci fabrik, ležiacich okolo železných čiar. Robotníci teraz na správu električných železníc zadali memorandum o ľavné karty. V memorandumu spomínajú, že vo Viedni robotníci za 10 halierov môžu prekorať na električnej železnici trikrát toľku cestu, než v Budapešti za 20 halierov. V Berlíne za 5 pfennigov obecnstvo môže ísť na 4—6 kilometrov a robotníci fabrik ležiacich na 12—15 kilometrov ďaleko; za 3—5 mariek dostanú kartu na celý mesiac. Robotníci neuspokojili sa s memorandumom, lež písobne sa zaviazali, že kým bohatý podnik nesplní ich žiadosť, ani jeden nesadne z nich na voz pouličnej električnej železnice a kto toto urobí, bude platiť 5 korún pokuty.

Nešťastie na poľovke. Z Lvova píšu, že v chotári obce Sobotka bola poľovka, na ktorej účasť brala väčšia spoločnosť. Statkár Slobicki streliť chcel na zajaca, ale miesto zajaca trafil farára Kolemského, ktorý hneď mŕtvý klesol na zem.

Neprajné časy pre vystahovalcov. Rakúsky minister vnútorných záležitostí všetkým svojim politickým vrchnostam oznámil, že v severoamerických Spojených Štátoch pre priemyselníckych robotníkov panujú veľmi neprajné pomery a toto bude trvať pravdepodobne celý tento rok. Vo veľmi mnohých fabrikách zastavili prácu a

preto nový vystahovalec len veľmi ťažko dostane práce, jestli vôbec dostane. Veľmi mnoho robotníkov už od mesiaca nachádza sa bez práce, následkom čoho tisíce a tisíce vystahovalcov núteno je vracat sa do starého kraja. Počet odchádzajúcich je tak veľký, že na lodiach, ktoré v najbližších mesiacoch pôjdu do Európy, už všetky miesta sú zakúpeé. Od 1. októbra do 10. novembra vrátilo sa zpät 27.000 vystahovalcov, kdežto predošlého roku o tom istom čase len 13.000. Dobré bude, keď si toho povšimnú aj všetci naši rodáci, ktorých túžba ľahá do nového kraja.

Zomrel na audiencii. Z Berlína oznamujú: Pockets, mešťanosta mesta Braunschweig a predseda zemského snemu, bol u princa-regenta Albrechta na výsluchu a práve referoval o jakejsi úradnej záležitosti, keď zrazu mŕtvý klesnul na koberec audienčnej siene. Porazilo ho na srdce. Princa-regenta tento smutný prípad náramne zronil.

Na balóne z Berlína do Švédska. Dvaja berlínski vzduchoplavci dr. Elias a dr. Negener pokúsili sa minulé dni na balóne prejsť z Berlína do Švédska. Z počiatku im vietor prial, ale neskôr začal vietor duť iným smerom, následkom toho sa vzduchoplavci zrieť museli svojho pôvodného úmyslu a po 14 hodín trvajúcej plavbe sostúpili v meste Burg, ponevác nastala veľká tma.

Smrť v škole. V obci Érd (belehradská stol.) učiteľ Ján Czecezy náhle zomrel. 74-ročný stavec práve skončil vyučovanie, keď zrazu padnul so stoličky a ducha vypustil. Starého učiteľa, ktorý od päťatridsiatich rokov vynaučoval dietky, pochovali za veľkej sústrasti celého obyvateľstva.

Osudné pokusy. V Charlottenburgu v katolíckej škole učiteľ Neumann na fyzickej hodine robil pokusy s elektrinou. Od elektrickej iskry chytila sa na stole jedna nádoba, naplnená výbušnou tekutinou, následkom čoho nádoba s veľkým rachotom vybušila. Pätnásť detí ako aj učiteľ utrpeli nebezpečné popáleniny.

Milost jednému odsúdenému. Gazdovský sluha v Osieku, Ján Pirnár, ktorý pre vraždu Gertrudy Jerebovej odsúdený bol na smrť, dostal od kráľa omilostenie.

80ročná slúžka. V Modrici (na Morave) jedna slúžobná, menom Maria Domišova tieto dni slávila svoje 80ročné narodeniny. Slúžka už 70-rokov slúži na jednom a tom istom mieste u tamojšieho mešťanostu Jozefa Pochnitzera. Čo desatročné dievča slúžila najprv u jeho deda, potom u jeho otca a u neho slúži dosavád. Je to češ i pre ňu i pre tú rodinu.

Kto na svoj majetok

záložnú požíčku mieni si vypožičať, tak nech sa s dôverou obráti ku «Kisbirtokosok Országos földhitelintézet» Budapest, V. ker., Géza-utca 2. (svoj dom). Tento ústav dáva tak malú ako veľkú požíčku, preto aby bolo spomoženo stredno-a malo-hospodárom. Pre toto požíčky už od 300 korún dáva. Kto veľké úroky prinútený je od jeho dlhu platiť, tomu náš ústav s ľacnou požíčkou ľahko môže pomôcť na jeho ľarchách. Predošlých veriteľov tento ústav z tohto požíčkou vyplatí, a za ľacné peniaze odpravi všetky tie prekážky, ktoré sú s dávaním tejto požíčky spojené. — Požíčky sa do poly ceny majetku môžu zplácať na 15, 22, 25, 33¹/₂, 34 alebo 50 rokov. — Keď dlžník poriadne platiť, ústav náš požíčku nemôže vypovedať, ale dlžník svoje dlhy bárskeďy, lebo v celkosti alebo v čiastkach bez všetkých poľočných výdavkov môže si splatiť. — Ústav tento dáva záložné požíčky na 5⁰/₁₀₀ a na 4¹/₂⁰/₁₀₀-tové požíčky bez všetkého zťahnutia v hotových peniazoch vyplatí. — Komu je požíčka zapotreby, ten nech sa s dôverou obráti na tento ústav, odkiaľ každému na jednoduchý list vďačne dajú vysvetlenie.

V Starej-Vsi vo Spiši nedávno bola rychtárska voľba. Starý rychtár hanebne prepadnul; na miesto jeho vyvolený je teraz statočný a verný ľudák Michal Szlovik, kolársky majster. Presvedčení sme, že aj v svojom novom úrade zostane verným svojim doterajším ľudovým zásadám!

Matuzalemský vek. Z Ostrihomu píšú: V obci Akasztó zomrel roľník Štefan Biber, ktorý žil 106 rokov. Narodil sa roku 1797., teda žil v troch stoliatiach. Behom jeho dlhého života v Uhorsku panovali traja králi a ka-

Smrteľné nešťastie. V tlačiarňi denníka «Budapest» v Sarkantýus-u. po tieto dni v noci o 2. hod. stroj zachytil pomocného robotníka Jozefa Vengera a roztrhal ho na kusy. Mrtvolu nešťastného človeka po kúsku sbierali zo stroja.

Socialistický agitátor — na štvorke. V Torontálskej veľmi dobre sa vedie socialistickým agitátorom, ktorí z Budapešti husto navštevujú jednotlivé obce stolice. Tak ku pr. tieto dni prišiel jeden budapešťiansky agitátor do obce Bogáros a obyvatelia socialistu viezli

V kradnutie sa opie do hrajúcej izby.

tolícku cirkev spravovalo sedem pápežov. Štefan Biber ako 12ročná sirota dostal sa na pánstvo kaločského arcibiskupa za pastiera, kde slúžil skoro polstoročia. Potom vrátil sa do obce Akasztó aj so svojou familiou, kde žil z obrábania kúska zeme. Od niekoľko rokov udržoval Bibera jeho jediný syn. Len na uši trochu nepočul, ináč oči, nohy mal celkom zdravé. Ako storočného starca nielen v nedeľu a vo sviatok, lež aj v týždni každý deň videli v kostole, kam istými, rovnými krokmi chodieval v zime v lete. Bol človek veselej vôľe, čulej pamäti, každý milerád postál na slovo so starcom, o ktorom si mysleli, že smrť naňho zabudla. No nezabudla naň. Pred novým rokom povolala ho so sveta. Na pohrabe bola mu celá obec.

od železnice do dediny na štvorke. Ľud celý deň hostil a oslavoval agitátora a aj do susednej obce zaviezli ho na štvorke. Hlavný slúžny proti buričovi zakročil a vykázal ho z okresu.

Zneužívania licitácie na dane. Dlžníci už od dávneho času tak klamú svojich veriteľov, že svoje movitosti dajú jednoducho odpredať licitáciou na dane a na licitácii dajú si veci odkúpiť skrz daktorého pokrevného. Tento spôsob klamaní sprevádzali dlhé časy, teraz však súd nebudaj našiel dávno hľadaný paragraf proti nim. Na toto aspoň poukazuje tá okolnosť, že súd zaviedol trestné pokračovanie proti mnohým ľuďom pre klamstvo a pre spoluvinníctvo. Prípady, ktoré dal k tomuto príleži-

tomuto príležitosti, stal sa tak, že jeden agent, ktorého chcelo dať viac veriteľov odpredať, pod titulom podlžnosti dane dal si sekvestrovať všetky movitosti, z ktorých najcennejšie veci na licitácii dal si odkúpiť skrz svojho svokra. Budapeštiansky trestný súd proti dlžníkovi a jeho svokrovi, ďalej proti jednému licitujúcemu kupcovi, proti daňovému exekútorovi a daňovému komissárovi a proti šacovníkovi zaviedol trestnú pravotu.

Vlci v budínskych vrchoch. Odkedy nastaly tuhé mrazy, v budínskych vrchoch veľmi sa rozmnožili vlci. Menovite na okolí obci Budakeszi a Budakaláz je ich mnoho, tak, že obyvateľstvo bojí sa vychádzať z dediny. Ludvik Beniczky, podžupan stolice peštianskej, naložil, aby vlkov trávili jedom napusteným mäsom. Dosiť už päť takým mäsom otrávených vlkov našli: dvoch v chotáre obce Budakeszi a troch v kalázskom chotáre.

Upozornenie. Viac ráz obrátili sa už ku nám jednotlivci s tým, zdá sa, že je spoľahlivý ten alebo onen *ústav sprostredkujúci požičky*? Otázka táto bude napozatým zbytočná, bo hľa my odporúčame, a síce veľmi vrele, jeden taký výborný ústav, ktorý je bezpodmienečne spoľahlivý, a nadto ešte aj je nie sprostredkujúci, alebo *požičky sám prevádzajúci ústav*, tak že trovy prosredníctva môže si usporiť ten, kto sa tu uchádza o požičku. Tento ústav je: «Kisbirtokosok Országos Földhitelintézet» v Budapešti.

Vražda. Z Lvova oznamujú: Ešte v septembri zavraždili vo Vilne bohatého statkára Toševského a jeho mrtvolu v jednej bedne po železnici poslali do Moskvy. Vrahov dlho hľadali, až policii podarilo sa ich lapiť v osobe ruských univerzitných študentov Malevského a Vinklera, ktorí sú prívržencami strany socialistov. Socialistický «Naprzod» teraz píše, že študenti, ktorým vodcovia socialistov nedôverovali, touto vraždou chceli dokázať, že sú verní socialistickým zásadám a že sú hotoví priniesť za ne bársjakú obeť. Malevský štátnemu fiškusovi povedal, že on nespáchal obyčajnú vraždu, lež politickú, so svojim súdruhom Vinklerom chcel založiť novú revolučnú organizáciu a ponač nemali k tomu peňazí, zabili a potom vyrabovali Toševského. Toševský, povedal vrah, bol veľký kartár a pijan, a preto jeho smrťou neutrpela ľudská spoločnosť žiadnej ztráty.

Krmenie ošípaných.

(Pokračovanie.)

Ja, pred krmnikom nechal som malý dvor. Je pravda, že stĺpy a dosky koštovaly peniaze, ale nebanujem za nimi. V lete deň noc tu sa zdržujú ošípané, a len keď im je teplo, idú do chlieva ochladiť sa. V zime cez poludnie tiež ich pustím sem. Trochu práce dá preplnený piesok trusom vyvázať a so suchým obnoviť, ale prácu moju vynahradí tá radosť, keď vidím, jak dobre cítia sa ošípané na čerstvom povetří, jak vesele pohybujú sa, počom obyčajne dobre žerú.

Môj krmník je 4 aj pol metra dlhý, 3 metre široký a 2 metre vysoký, tak že 5—6 kusov pohodlne mestí sa

v ňom, rátajúc na každý kus vyše 2 □ metra miesta. Dvorec je štyri rázi tak veľký.

Pri krmení som ohľadom na dve okolnosti:

1. veľmi bedlím na čistotu,
2. bránim ich — koľko len možno — od zimy a od horúčosti.

Čistota všade musí byť, menovite: čisto držím krmník z nútra a z vonku. Válov, dvere, mostnice, dvor a okolie jeho, predovšetkým ale ošípané, ktoré držím v ňom, lebo keby to zanedbal, nevyslovnú škodu by utrpel. Chliev jak v zime tak i v lete každodenne vyčistím. V zime aj stelivo vykydám, povyberám z neho čo je čisté, a s tým znovu postielam. V horúčosti každý týždeň dva tri rázi poriadne pooblievam, aby sa mali ošípané kde ovlažiť.

Samo sebou sa rozumie, že válov pred krmením s ostrou metlou vydiapem do čista, mimo toho vymývam ho s teplou vodou. Dobre viem, lebo som videl, že mnohí vysmieľajú ma preto. Nič nedám nato, lebo zkusil som, že tí najskôr budú nasledovať príklad môj, ktorí smejú sa na mne. Ani to nemôže byť ináč, lebo však istá pravda je, že ošípaná chutnejšie žere z čistého válova, ako zo špinavého a smradlavého. V takomto válove zostane nápoj; ten zksyne a zosmradi sa, čo potom pokazí aj čerstvý pokrm, najmä v lete. Od takéhoto háklivé ošípané dostanú čemer, hnačku alebo aj ochorejú. To ale každý vie, že aká škoda je, keď krmné ošípané prestanú žrať pár dní.

Ja zo zkušnosti viem, čo všeličo povstáva z nečistoty, preto hovorím, že sprosté smýšľa ten, ktorý to povie, že ošípaná nepotrebuje čistotu, však je «sviňa». ktorá sožere svoj trus. Nuž ale prečo? Lebo nevykydajú z chlieva. Taká ošípaná, ktorá nečistotu žere, dostane trud (mäso jej plné je k hrachu podobnými hrčkami), Takéto mäso neslobodno vysekať, a kupec, ktorý kúpil takúto ošípanú — dľa zákona — nazpäť dostane peniaze aj vtedy, keď predavateľ nevedel, že ošípaná nakazená bola tou nemocou.

Pýtate sa, prečo neslobodno vysekať takéto mäso? Preto, lebo od neho dostane človek «pasomnica» zvanú dlhú hlístu, ktorá v črevách sa zdržiava, a keď vyraste, (aj na pol druhu metra) pustí zo seba drobulinké vajička. Tého potom s trusom von vindú z človeka, a rozličným spôsobom vojdú do ošípanej, v bachore jej vyliadne sa z nich hmyz, ktorí potom prežere žalúdok, vryje sa do mäsa, a premení sa v trud-om volané mechúrky. Tého mechúrky vlastne živočichy sú, a človeku nebezpečné. Preto treba sviňacinu dobre upiecť alebo uvariť, aby horúčosť trud tento znivočil.

Pri krmení to je pravidlo, že ten vykrmi najlacnejšie, kto je s tým najchytřejšie hotový. So zemiakami, tekvicou, nezralým ovocím, z elinou apomyjami nemožno na masť vykrmiť, ale len popraviť chudú ošípanú.

(Pokračovanie nasleduje.)

Kreštania katolíci, čítajte len dobré našské knihy a časopisy!!

DOPISY.

Čaca, dňa 15. jan.

Kysučania, hor sa!

Heslo: Havkáčov sa nebojime,
Liberálov porazíme
A kto sa nás zaujme,
Tomu ruku dáme.

Vodeovia našej ľudovej strany na Kysučách poučení z rozličných násilností, klamstiev a fíglov, ktoré tu v blízkej minulosti liberáli pri voľbách popáchali, dali sa zavčasu do roboty a základne organizujú našu stranu nielen tuná na týchto stranách, lež po celej trenčianskej stolice. Lebo v tejto zhumplačenej, doadministrovanej Trenčianskej statočnej pohyb len takto môže niečo docieliť. Liberáli-židáci pravda od tohto dostali plné galhoty strachu, behajú ako najašení, aj-vajkajú, bedákajú, že im už vraj odzváňajú, lebo trenčiansky liberalizmus už hľa čoskoro otrčí kopytá. Tomuto dávajú už výraz aj po novinách. Tak jakýsi naplašený čačiansky židák od strachu v jedných hornovídieckych novinách menom «Felvidéki Híradó» (po slovensky «Hornovídiecke haraburdy») nad ducha vypúšťajúcim liberalizmom spustil jednu, ináč pre nás veľmi potešiteľnú a poučnú pohravnú reč, ktorú ku radosti a povzbudeniu našich všetkých trenčianskych ľudákov tu hľa podávam v hodnovernom preklade:

«Voličia okresu čačianskeho, od kedy žijeme nový ústavný život (ovšem posavad nie ústavmi, iba ústami) vždy a za každým volili si liberálneho vyslanca. (Kým boli ešte sprostí). Toto, vzhľadom na to, že tuná žijeme na hranici, kde sa hraničíme s Moravou, Sliezscom a Galíciou, malo aj politický základ, čili bolo odôvodnené. (Rozumej: základ z batohov a pinklov tých nových hazafíkov-vlastencov, ktorí prišli ku nám práve od Galície oblažovať ľud a svojimi kožkami zadievať nahatý liberalizmus.) Lebo jestli u nás krem liberálneho kandidáta aj iný vystúpil, to mohol urobiť a urobil len s programom národnostným, alebo — ako v posledných časoch — s ľudovým, ku ktorému sa pravda pridružili aj slovenskí národnostní voličia. (Kedy tu vystúpil dakto s národnostným programom, na to sa nepamätáme. Keď úbohý Slováč hlasuje na ľudovú stranu, to je pravda smrteľný hriech a vlastizrada, keď ale drží s liberálmi, vtedy zaslúži pochvaly a vahan koňského gulášu.) Kým my, liberáli, o zajtra sa nestaráme. Ľudová strana sa nž silne organizuje (chvala Bohu) na blízke (?) voľby. Dňa 17. decembra m. r. tá strana držala na Čaci poradu, na ktorej prítomné bolo celé kňazstvo a zo svetských zdejší advokát dr. Emil Gyuriss, ktorý alebo tu, alebo v Žiline s ľudovým programom aj vystúpi. Vzhľadom na to, že my — ako už liberáli — teraz, bohužiaľ (azda lepšie čertužiaľ) žijeme bez vodcu, a o nás, ako sa hovorí, nestará sa ani pes (ani jeho stará mati), skoro je isté, že u nás ľudová strana zvíťazí. Lebo na kohože má rátať liberálna strana? 1. na židov, 2. na úradníkov. (Ešte pekne, že

sa takto prizná!) Židia, ktorí bývajú roztratení po obciach, aj dvakrát si rozmyslia, či sa majú s občanmi za prsty fahaf? (Veru nech si len to dobre prežujú. Keby bol ľud múdry, mohol by so svojimi židmi pri voľbách tak urobiť, ako robí ku príkladu bar. Popper, pofažne Hahn so svojimi zamestnancami: ja fa udržujem, teda hiasuj na toho, na koho ja chcem, alebo ináč s Bohom aj s batohom!). A úradníci tiež majú veru málo príčin oduševňovať sa. Za pravdepodobné držím (tak píše žid-liberál), že v Trenčianskej ľudová strana aspoň na štyroch miestach zvíťazí. (Nech žije!) V prvom rade na Čaci, lebo o nás liberálov sa veru nikto nestará, atď.»

Takto liberálne bedákanie. Daj Boh, aby tak bolo. V trenčianskej stolici, ktorú šafárenie panujúceho liberalizmu celkom zotročilo a medzi všetkými stolicami azda najviac zožobráčilo, bolo by už to prebudenie ráz na čase, nielen na Čaci, lež v každom kúte našich biednych krajov.

Na uvedený liberálny dopis školdozorca turčianskej stolice, (ktorý krem škôl dozerá aj na liberálne masné hrnce), osopil sa zvlášte na nášho obľúbeného advokáta dra Emila Gyurissa a rád by mu držal z vlastenectva lekcii, ako nejakému chlapčiskovi z daktorej svojej školy. Že ako sa vraj opovažuje vystúpiť s ľudovým programom v Čaci alebo v Žiline medzi Slováčmi, ktorí chcú vraj vlast zradit' za lacný groš Rusovi, alebo, liberál ho tam vie, akému paromovi.

Páni liberáli a patentovaní vlastenci! Pýtam sa vás: Čo a kto je tá vlast? Vlast je ľud a tá krvopotae obrábaná pôda, na ktorej bývame. Tieto ste vy už dávno sami zradili. Vaším vladárením aj s vašimi nekrštenými helementami vytrhli ste a vytrhujete nám z pod nôh našu sladkú otčinu, ku ktorej láskou lneme a ktorej sa krčovitě pridržujeme a chceme sa pridržat' až do poslednej chvíle znivočenia nášeho. Ozobračený ľud vystabovať nutíte do cudziny za more, a na jeho miesto, — ako židia kedysi v pustatine, na miesto pravého Boha postavili si zlaté tela, klaňajú sa mu a volajú: hľa, Izrael, tvoj Boh, ktorý fa vyviedol z Egypta, — osadzujete si nový ľud a klaňajú sa mu a sebe samým, voláte: Hľa, svetu, jediní praví vlastenci (ktorých sme sem priviedli z poľského Egypta), ktorí vlasti nezapredajú (lebo sa gšeftu vôbec nerozumejú). Kto to tomu neveril, nech si len kukne menoslov virilistov trenčianskej stolice a sostavi napochytrú krátku štatistiku. Nie, ani my, ani pán Gyuriss nechceme nič zapredať, ba práve preto staviame sa na nohy, aby sme si čo je ešte naše, chránili. Vy chcete tu len žiť, my tu žiť aj mref chceme!

Toto bolí liberálov. Preto Gyurissa napomínajú, že s ľudovým programom nemôže rátať ani na židov, ani na úradníkov, ani na rozumnejších sedliakov (ktorí zaiste od židovskej pálenky a koňských viršlí zmúdreli). Nuž s týmto sme my dávno na čistom. Úradníci sú úbožiaci, z ktorých mnohí nesmú nasledovať svoje presvedčenie; židia od jakživa držali s liberálnou stranou, lebo ľudová strana bráni záujmy ľudu, liberálna strana ale šetri záujmy jejich, a tieto dva smery sa jeden druhému protivia. Tých pár pálenkou omámených a liberálnymi klobásami

nakrmených rychtárov a boženíkov ale mnoho nevadí — jak sa dnes vôbec už takí najdú.

Konečne odporúčajú p. Gyurisovi, že keď už chce vraj všetkým činom vystúpiť za toho ablegáta, prečo nevystúpi s programom liberálnej strany, ktorej horné Trenčiansko zvlášte z ohľadu hospodárskeho a kultúrneho (!) toľko môže ďakovať. (No, to je pekne; najprv mu nadávajú do zlých vlastencov, že chce byť ľudákom, a potom si toho zlého vlastenca medzi seba privolávajú!) Alebo keď už všemožne chce vystúpiť s ľudovým programom, prečo nevystúpi vraj inde. (Dobre, že nedoložil: keď už vôbec chcel na svet prísť, prečo sa nenarodil za žida-liberála, alebo keď už vôbec chce vystúpiť, prečo nevystúpi ku príkladu v Palestíne).

Ako vidieť, na Kysuciach sa Gyurissa boja. Ako vôbec pred ľudovou stranou v celej trenčianskej stolici dostávajú rešpekt. Preto lamentujú, terrorisujú, šturmuju, bubnujú na všetky strany. To by mal byť pre nás dobrý znak času!

Preto nedajme sa zaviesť strašiakmi vlastizrady a iných kotrmelcov, o ktorých židovsko-liberálne kotrby v strachu fantazirujú, aby osočovali statočne, spravodlivo a kresťansky smýšľajúcich a jednajúcich ľudí. Liberáli nech si hľadajú vlastizradcov medzi sebou.

Toto nech si zapamätajú aj turčiansky pán školdozorca a nech nekazia povetrie aj u nás. Trenčiansky liberalizmus — jak Boh dá — skoná aj bez lekárskej pomoci. A ani my, ani dr. Gyuriss vašej rady nepotrebuje. Aj bez nej pošleme židovský liberalizmus ta, kde loj kopú.

Nech žije trenčianska ľudová strana!

Volič okresu čacianskeho.

Z magurského okresu.

Pochválen Pan Ježiš Kristus!

Velavážený Pán Redaktor!

Ráďte byť tak láskavy, týchto pár riadkov v našom obľúbenom «Kreštane» uverejniť.

U nás v Spišských Hanušovciach dňa 10. decembra previedla sa voľba obecného úradu. Za rychtára vyvolili sme si jedného príkladného muža v osobe Jozefa Pizarscsik, ktorého sme si už dávnejšie žiadali na tento úrad; za podrychtára Jana Rak a za prisažných Jozefa Baka a Pavla Hrobáka.

V našom potravnom spolku chvála Pánu Bohu dost dobre ide. Dňa 31. decembra celú noc pracovali náš prevelebný pán farár a náš učiteľ na tom, aby mohli súvahu a majetok do poriadku doniesť. Z toho vidíme, že každý účastinár z minulého roku dostane 10 percentov. Keď ale bude všetko hotové, vtedy opíšem veci dopodrobna.

Dňa 9. januára zomrel neďecký farár vel. pán Felix Gorek. Pohrab jeho odbýval sa dňa 12. januára o 9. hodine ráno. — Vo Vyšných Lapšoch tiež odobral sa na večnosť vel. pán farár Eduard Szkalszky. Pohrab jeho odbýval sa dňa 13. januára. Boh im udel ľahké odpočívnutie!

Ján Kovalcsik, učiteľ-organista.

Kto má knihy do daru?

Prosíme všetkých šlachetných ľudomilov, ktorým leží na srdci osveta kresťanská chudobných delníkov budapešťanských, aby ráčili láskave pripomocť nám ku založeniu primeranej knižnice pre «Budapešťanský katolícky delnícky kruh». Kruh tento sl. vládou potvrdený započal už účinkovanie svoje: objednal si miestnosť za 600 korún a členovia jeho ochotne prichádzajú po nedielkách k rozhovoru a prednáškam v duchu kresťanskom držaným. Ale príspevky členovské sú tak skromné, že z nich nemožno nám založiť knihovňu a vôbec pri chudobe našich tunajších rodákov-robotníkov odkázaní sme na priazeň každej šlachetnej duše, ktorá i v tom slovenskom robotníkovi vidí človeka a katolíka Kristu verného. Kto tedy máte snáď zbytočné pre seba knihy náboženské a mravnopoučné v reči slovenskej alebo v reči maďarskej písané, ráčte tiež doposlať na nížeudatú adresu. Kto chce sa smilovať nad našimi tunajšími bratmi, nachodiacimi sa v biednom postavení bez práce, a chcel by daktorým halierom prispieť týmto polutovaniahodným bratom našim ku pomoci: ráčiž milodary svoje tiež na túto doposlať adresu: *Edvard Sándorfi, Budapest, VIII., Tavaszmező-u. 19.* Miestnosť súkromná spolku nášho je: Bpest, VIII., Práter-utca 33.

Každé očakávanie presahuje tisíceráz vyprobovaný znamenitý z esencie rastlín zhotovený *Eugena Fellerov Elsa-Fluid*, ktorý s obdivuhodným účinkom pomáha a lieči najviac chorôb jako: horúčku, rheumu, lámku, bolenie hlavy, prs a zubov, koliku, krče, žalúdočné nemoce, očný neduh, nechť k jedlu, zmeravené ruky a nohy, trhanie, kašeľ atď. Z tohoto na výstavách Paríži, Berlíne, Londýne, Ríme a v Nizze zlatou medailou vyznačeného prostriedku 12 flášiek alebo 6 dvojítých flášiek stojí 5 korún aj s poštou. Jediný dorábateľ *Eugen V. Feller*, lekárnik, *Stubica*, Templom-utca č. 18. (záhrebská stolica.) Ani v jednej rodine nemal by chýbať tento výtečný prostriedok, ktorý každý čo ho len raz upotrebil, pre jeho mnohostranný účinok stále užíva. I všetky iné lieky proti každej nemoci tiež dostať v lekární Eugena V. Feller. «Bol som slepý, len Fellerov Elsa Fluid mi zachránil zrak» — písal *Peter Szücs*, Budapešť, Felső-rakpart.

Poľnohospodárske museum, ktoré nachodí sa v Budapešti na kerepeši-út č. 72., odporúčame obecnstvu k návšteve, keď pri dajakej príležitosti pride do Budapešti. Tu sú vystavené rôzne plodiny a náradie hospodárske a neplatí sa žiadne vstupné.

Odkazy redakcie.

Do pozornosti všetkým: Kto chcete predplatiť alebo adresu svoju premeniť, alebo kto reklamujete, vždy len takto musíte sa u nás hlásiť: *Kreštan kiadóhivatala, Bpest, IV., Ferencz-József-rakpart 27. szám.*

Ďurko Jandura v L. L. Dopisnica došla; ale nepíšete, našo posielate tých 5 korún. Poslali sme.

Július Banyari v Orav. Z. My neobdržali sme žiadne «Vyhlásenie» a preto nemožno nám ani dľa toho žiadnu cenu určiť.

Jozef Holly vo Frankenmarktu. Pre neudanie čísla, ulice, došlo zpät. Ráďte nám tedy udat *uplnú* adresu,

Organista. Na tento čas nebolo možné. «Posla Sv. Antona» obdržíte v tieto dni.

Drotársky šuhaj N. N. vo Viedni. Keďby len každý taký síkonný bol, jako pozdávate sa Vy byť, vtedy istotne bola by už zavedená aká-taká tá *organizácia* medzi Vami drotárčekom, už aspoň len zároveň k utvoreniu toho lepšieho Vás všetkých neakého presvedčenia, preto, aby ste neboli tí «nikto». A na tomto by ste mali pracovať, keď nie tu, teda aspoň tam, kde vám je to pohodlnejšie. No-že teda päť oproti pästi!

Z. R. v trenč. Jo. Na krátko prevezmeme budúce.

P. M. v M. Sv. Jánoch. Podobne.

Karol Labuda v H. N. Úplne rozobrané byly už začiatkom tohto mesiaca.

Vel. p. M. Ny. v T. Došlo, ale už pozde, uverejníme v budúcom čísle.

Námestovec. Tiež podobne.

F. v P. Práve po zakončení čísla došlo. Budúce. Na zdar!

Vel. p. K. A. M. v D. Pisali sme dopisnicu. Došla? Teda viridte patričným z dopisnice. Zdravstvuje!

Vel. p. Ignác K. v Mor. Dopisnica došla. Predplatok tiež; ale číslo 1. z II. roč. dostane patričný len z 2. číslo. Prijmite srdečný pozdrav!

Kostolník. Všetky zásielky vybavujeme len na konci mesiaca, a preto aj Vašu len vtedy pošleme.

Spisy redakcii zaslané.

Znížené ceny. Knižka: «*K čomu vedie opilstvo*» smutná, ale pravdivá udalosť zo života ľudu stojí odteraz miesto 20 hal. len 12 halierov. Dvadsaťpäť kusov 2 koruny 50 hal. 50 kusov 4 koruny. Za tie isté znížené ceny dostať aj knižočku «*Chlieb Svätého Antona*», alebo: «dva obrázky z pobožného života» od Zaoska. Pre tieto knižky máte písať takto: «Posol Svätého Antona». Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28. Noví predplatelia na «Posla Sv. Antona» obdržia jednu z týchto knižoček *zdarma*.

Posol Svätého Antona. Mesačný časopis, vychodiaci na 16 stranách s utešeným obsahom a krásnymi obrazmi. Redigujú: Edvard Sándorf, katechet a Andrej Červjenka učiteľ. Predplatné na celý rok 2 koruny. Číslo na ukážku dostanete *zdarma*, keď na karte to žiadať budete. Adressujte takto: «*Posol Svätého Antona*» Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28.

Peniaze „mnoho“ peňazí!

mesačne môže **1000 K** každý bez zvláštných vedomostí a bez výloh snadno a poctive zahladať. Jestli zašlete hned svoju adresu pod zn. «E. 806.» anoncn. oddelenu

«Merkuru», Mannheim, Merrfeldstrasse (Badensko).

Verejná hovorňa.

Poďakovanie.

Velebnému duchovenstvu, učiteľskému sboru, bližším i ďalším pokrevným, priateľom a známym a vôbec všetkým, ktorí následkom odumretia mojej milej, drahej matky

Zuzanny Záhumenský

svoju sústrasť akýmkoľvek spôsobom prejavili a zoznulej v takom veľkom počte poslednú počestnosť preukázali, vzdávam moju srdečnú vďaku.

V Zemanskom-Kottešove dňa 1. jan. 1904.

Jozef Záhumenský.

VEĽKÝ KRACH!

V New-Yorku a v Londine nešialani ani európejskú suchú zem a preto jedna na strieborné náradie fabrika **nutenost** vydela sa byť, že svoj tovar len za cenu roboty toho predá. Ja som splnomocnený, splnomocnenstvo toto plniť a nazáklade tomto za 6 zl. 60 krajciarov nasledujúce náradie pošlem:

- 6 kusov veľmi fajnové stolové nože s opravdivou anglickou klingou
- 6 kusov amerického patentirovaného striebra vydlíčky,
- 6 kusov amerického patentirovaného striebra jedacie ližice,
- 12 kusov amerického patentirovaného striebra kávové ližice,
- 1 kus amerického patentirovaného striebra polievkovú ližicu,
- 1 kus amerického patentirovaného striebra mliekovú ližicu,
- 6 kusov Anglická Viktoria spodnie táce,
- 2 kusy imponantné stolové svietniky,
- 1 kus tajnové cukrové sitko,

42 kusov spolu len 6 zl. 60 kr.

Tieto 42 kusí predtýmto 40 zl. koštovali a včul len 6 zl. 60 kr. v najlavnejšej cene je k dostaniu. Americké a patentirované striebra je jedna s vonku a s nutra biela kova, ktorá striebornú farbu aj 25 rokov udrží začo ja garantujem. Svedectvom tomu, že tento

neni kamstvo

zavazujem sa bar komu, komu sa náradie nepáči peniaze spatky dať. Nech nikto nezameská túto pohodnú príležitosť použiť žeby si túto okrášľujúcu garnitúru nezaobstaral,

ktorá utešeným svadbó a iným darom je,

d'álej do každej lepšej domácnosti príliž je síca, k dostaniu je výlučne len u

A. HIRSCHBERGA
amerického patentirovaného striebra závod
Viedeň, II., Rembrandstrasse 19B. Telefón 14597.

Rozposielky na okolie s dobierkou alebo peniaze vopred v poslaní. Ku tomu čistiaci prach 10 kr. Opravdivý len na boku vydiacu ochraňujúcou markou (zdravotná kova).

Výťah s tisíce uznajúcich listov:

S prvou zásielkou som úplne spokojný, prosím ešte jednu garnitúru za 6 zl. 60 kr. Koložvár barón Bánffy jeho exell.

S prvou zásielkou som úplne spokojný, prosím ešte jednu

zásielku. Kaloča, Ján Majorossy, kanonik.

Zasielku s jedacím servicom som obdržal, veľmi som spokojný nech mi ešte jednu takúto garnitúru 42 kusí na dobierku s amerického patentirovaného striebra pošl'ú.

Bozovič, Kr.-Sörenka st. S. Keresztes hlavný slúžny.

TÖRV. VEDVE.

Do úctivej pozor-nosti odporúčam bal sam Svätého Antona Paduanského. Nezčise me mnoho listov poďakovania, potvrdzujú to, že ctiteľia svätého Antona tento balsam čo domový liek s najväčšou dôverou zaviedli.

Proti neuhom žalúdka, nec uti k jedeniu, chudobe krve, hlavybôfu, lámkám a všetkým chorobám, či po vnútornom užívaní, alebo zovňajšom trení, dokazuje istý a zvláštny úspech.

Cena jedného krčahu s opisom upotreby 1 koruna 20 halierov.

K dostaniu výlučne u

Jozefa Hübner, lekárne Červeného kríža, Baja, Erzsébet királyne-út 22. szám.

Najlepšie

Koše

dodáva známá firma

JOSEF MECERA

v Čelakovicích (Čechy).

Do 500 zl. mesačne

(a to len ako extra zárobok) môže každý ľahko, statočne a bez všetkých útrat zarobiť. Pošlite a to hneď Vašu adresu pod S. K. 163 na

Kanceláriu oznamov Steinhausen

Karlsruhe (Baden) Amalienstrasse.

Dvojnásobne elektromagnetický kríž

Nie Voltov kríž!

R. B. Nr. 86967 uzdravuje a rosveseluje, za čo dobre stojíme: pri lámke, lúpaníu, astmatických neuhoch a bezsnivosti, hučaniu v ušach, migrenu, klopaniu srdca, bofasti hlavy a zubov po- žltosti, krčoch žalúdka, ischiasu, udieraníu krve, krčoch, proti

Nietajni prostriedok

hlavných nemociach, chladných rukách a nohách, krčoch srdca, opilepsii, mokrosti postele, slabosti, záduhu, isibli, bľadosti závratu, zlomi sluchu, nemo- ciach nervov, influenze, všeobecnej slabosti a. t. d'.

20-ročné choroby boli už takým spôsobom odstránené.

Celkom zvláštným spôsobom upozorňujeme ctené obecnstvo, že môj apparát nemá sa držať za apparát Voltu, ktorý na základe svojej neužitočnosti nielen v Nemecku, ale i v Rakúsku je zakázaný, kdežto môj dvojnásobne magnetiční kríž nr. 86967 na základe svojej vymeranej liečacej sily zvláštným spôsobom sú odporúčané. — Ten chorý človek, ktorý by týnto prostriedkom aspoň behom 45 dní nebol uzdravený, nazpät dostane svoje peniaze. Kde nič nemohlo pomôcť, prosím môj apparát upotrebiť!

Malý apparát stojí 4 koruny, ktorý je len pre deti a pre veľmi slabé ženy.

Veľký apparát 6 korún. Pri ťažkých chorobach zastarených aj 20 rokov sa má upotrebovať.

ALBERT MÜLLER

Budapešť, V. okres, Kálmán-uteza č. 18/C. Vadász-utca na rohu.

Najlepšia kosa na svete je „kosa z delovej ocele generála Devetta“,

ktorá je z najvýbornejších kovov složená shotovená je z najlepšej a najvýbornejšej delovej ocele, a s takou umeleckou vedou je dvojnásobne zahartovaná, že jej možnosť vzdorovania stojí na najväčšom stupni a prevyšuje všetko, čo sa v tomto obore nachodí.

Ochranná známka.

Jediný zadovažujúci prameň je

PAVEL SOHR, v SOMOGY-SZILL-E,

jediný zosielať kosí generála Devetta,

ku ktorému majú sa zasláť všetky dopisy a objednávky, týkajúce sa kôs generála Devetta

Pri objednaní 5 kusov poštové výdavky znáša dielňa. Pri objednaní 10 kusov tiež dielňa znáša poštové výdavky a k tomu jednu kosu ešte zdarma zašle. — Za každú kosu z delovej ocele generala Devetta dielňa ručí a nezodpovedajúcu kosu dielňa bez všetkých útrat začaruje (ale zo skúsenosti vieme, že medzi 1000 kusami sa ani jedna zlá nenachodí.

Objednávky sbierajúcim dáme osobitnú vzáctnu výhodu.

S kosou z delovej ocele generála Devetta pri jednom brúsení možno na dialku 250—300 krokov kosíť. Jedno nakovanie dostačí na viac dní. Kosa z delovej ocele generála Devetta zhotovená je po ruke

jedného riadneho kosca, vykovaná a vy- probovaná zašle za so zárukou. Preto nech si nikto do tých čias kosu neobjedná, kým si od vyš menovanej firmy obrázkový cenník nežiada, ktorý zdarma mu zašle.

Každý nech si žiada cenník na dopisnici.

Diamantová ocelová britva s trojročnou zárukou za 11 zlatý 50 krajciar. Cenná britvová pošva zdarma.

ASTMA

plúcový katár krvácanie pľúc plúcová nemoc a žalúdokových nemocíach

trpiaci nech prečítajú a nech si rozvážia tieto ohlasy, ktoré o uzdraveniach znejú. Každodenne dýchajúci listov je tu len maličkosť, ktoré sú bez všetkého pomerovania na jav donesené, pretože je to presvedčené, že trpiace obecnosť je vstave samo súdiť podľa tu prednesených správ. Výťah listov v malom premenení štýlu. Znejú od slova. Vynechané sú všetky tie výkazy, ktoré o vďake znejú, tak práve sú vynechané i všetky tie výkazy, ktoré kritizujú a posudzujú všetky predošlé liečenia. Originálne dopisy sú k obzreniu, a prosíme aby sa čím vo väčších kruhoch o týchto známost rozšírila. **Uradne sa toto už stalo.** Od odstúpenia pravdy bár aj sprevádzajúcimi slovami, ktoré sa vzťahujú pri liečení dosiahnutého výsledku sa nemôže dovoliť, ba aj sú ostre trestané. Aby sme aj nezbehým podľa našej možnosti po ruke boli, prv nežli by choroba už nastala, a aby pri najmenšom predznaku poznali, aby pomoc zavčas hladali s týmto opíšeme v najviac pádoch pridané

Predznaky: Kašľania, často nútenia k dáveniu. — Vypúšťania šľajmu. — Klania v prsach a v chrbtovej kosti. — Tlačenia v pleciah. — Nočné potenia. — Riadne studené ruky a nohy. — Ťažké dýchanie. — Dýchania neskoršie čujúce pískanie a hranie spre-vádza. — Pluvanie krvi, často neporiadne účinkovanie srdca spojené s veľkou bojazlivosťou, nespánlivosť, mrcha trávenie.

V záujme liečenia je potrebné riadne opísanie živobytia, pomenovanie, zaoberanie. Sa nohy studené a adres :

Kur-Institut „Spiro spero“, Dresden-Niederlössnitz, Schulstrasse 81h.

25 ročný katár.

V 18. roku som ochorel, lebo v rozpálenosti som vodu pil. Mocný kašeľ som mal, a keď som stúpil, ťažko som vedel dýchať. Po jednom roku som ztratil, t. j. po roku ma opustilo, ale neskoršie som chorobu túto späť dostal, najviac som trpel vo veľkej horúčnosti, v jaseňi a v špatnom čase. Stav tento vždy väčší bol, tak že som myslel, že sa zadusím. Doktori tí len ulavili ťažkosti moje, ustavičný kašeľ natoľko ma sosabil, že som len sedieť mohol, v poslednom čase ale od všetkých boľastí som len sedieť mohol, v poslednom čase ale od všetkých boľastí som len sedieť mohol, v poslednom čase ale od všetkých boľastí som len sedieť mohol. Doktori mi povedali že mojej nemoci neni pomoc len ulavenie. Posledný doktor mi povedal, že mám katár, naposledy ale keď už celkom slabý a chudý som, lež aj život som zunoval, čítal som o liečiacom ústave «Spiro spero», ku ktorému som sa aj obrátil o pomoc. Zprvoti sa mi zdalo, že horšie sa cítim, no ale o 3 týždne som sa lepšie cítil, od tohto času veľmi friško som sa liečil a aj posteľ som zanechal a chvala Bohu aj zamestnanie som zaujal, ktoré som pre nemoc opustil musel, a aj dneska som tu bez toho, žeby z nemoci aj najmenej badal. Za povinnosť si držím vďaku odat za mne danú radu a lieky a hotový som ústav «Spiro spero» aj bärkomu odporúčať, kto v nemoci takejto trpí.

S úctou

Anton Deisl, Steyr (Hornia Austrlia), Duckertstr. 17.

Astma plúcový katár.

Dľa najlepšieho mojeho vedomia dávam na javo pochádzania a liečenia mojej nemoci. Bez všetkých predznakov, jedno ráno som zbadal v hrdle chrchlajúce a pískajúce hlas. Propoval som vykašťať ale bolo darobné a pritom ma aj zadušalo, záduch väčšej a väčšej miere nastával, pri najmenšom násilení som sa strašdalo, že čo veľmi zlé následky malo. Kašľanie ma tak strašne napáďalo, že som nie zrietka bez seba ostal.

Samo sebou sa rozumie, že v takomto položení som ani pracovať ani ležať nemohol, bol som prinútení celý deň a noc sedieť stráviť.

Pri najmenšom pohnutí ma strašne zadušalo. Bol by som rád býval, keby čím skôr koniec bolo somnou. Bol som napolutovania. Hľadal som pomoc v časopisoch, kde som aj našiel takzvaní **astmový prach**, ktorí mi aspoň polachčiel ale o vykurovanie ani reči nebolo. Asi za dva roky som upotrebil za 70 mariek.

V tom čase mi odporúčali liečujúci ústav „Spiro spero“ a som sa odhodlal že ešte aj toto oprobujem. Už po prvých nariadeniach čo som obdržal, povzbudilo vo mne smelosť a úfania. A toto poslednie liečenie bolo najlepšie. Všetky nariadenia som usilovne z energiou previedol, a musím povedať že po Bohu ten im ďakovať môžem za moje uzdravenie. Usilovať sa budem pri každej príležitosti jejich liečenie odporúčať. Zostávam s úplnou úctou a vďakou

Franc Xaver Wagner, Haunstetten (Bavorsko).

Za opravdivosť rukopisu Haunstetten (Bavorsko).

(P.)

E. Hüber, mešťanosta.

Pľúcný katár.

Pred dvoma rokmy som ochorela na pľúcnu nemoc. Prv nežli by som bola lekársku pomoc hľadala, som za čas odľahovala. Všetliaké

lieky som užívala, ale bez všetkého výsledku a takto som sa celkom uspokojila s mojou nemocou a trpela som do februara tohoto roku až som z nenazdania čítala o liečiacom ústave „Spiro spero“ a som sa listovne obrátila na ústav tento, odkiaľ som o tri dni dostala liečujúce nariadenia. Dľa nariadenia som sa hneď začala opatrovať a o pár týždňov som už o polachčenie so dňa na deň vo väčšom stupni cítila. Moje úplné vyliečenie môžem ďakovať jedine liečujúcu. Ústavu „Spiro spero“, tento ústav môžem každému trpiacemu odporúčať, pričom sa aj liečujúce výdavky veľmi ľavne

Emma Kratzer, strojnícova žena.
Ingolstadt, Münzbergstrasse 7.

Pľúcná nemoc, krvácanie pľúc.

Skrz presilenie v robote som ochorel v roku 1899. na pľúcnu nemoc, s ktorej som sa vyliečil na čas zakiaľ som lekársku pomoc upotrebil.

Nevedel som, že takáto vnútornajšia nemoc potrebuje neprestajnú opateru. V roku 1901. som znovu dostal pľúcný katár, pričom ma mnoho rázy krv zaliala a tak som osľabol, že som bol prinútení do postele lahnúť. Príčina mojej nemoci bola zas presilenie v robote a mrcha povetrie atľ.

Až som sa v novinách dočítal o liečujúcom ústave „Spiro spero“ Niederlössnitz pri Drezde, a dľa zadržania udaní nariadeniach sa mi podarilo moju nemoc celkom odstrániť a úfam že sa mi ani viac nenavrátí, opakujúc moju vďaku zostávam s úctou

Ján Buxbaum.

Haselbach pri Stockerau Dol.-Austria.

Za opravdivosť ručí obecné predstavenstvo.

Kronberger, obecný predstavený.

Žalúdoková a črevová choroba.

Pre tento zázračný výsledok som povďačný ústavu «Spiro spero», ktorý mňa vyliečil. Za 18 rokov som trpel na mrcha trávenie a na slabosť žalúdka. Vždy som bol nadutý a riadnu stolicu som mal z upotrebovania liekov. Ani spať som nemohol, a v nohách som cítil trpnutia, pre ktoré som sa ani len pohnúť nemohol. Viac ráz som závrat mal. Ruky a nohy som viac ráz studené mal. Počas mojej choroby som nesmel ces'o a cušpajz užívať, čo ma skoro do zúfania donieslo. Od mnohých lekárov som sa dal liečiť, bez toho aby bol nejaký výsledok dosiahol. Vtedy ma upozornili v časopisoch zjavenom «Spiro spero», a ja som sa aj rýchle odhodlal jeho liečeniu, ktorý aj za krátky čas dokazal jeho cieľ v úplnom upotrebenia liečenia tak, že sa mi prinavrátila chuť do jedenia, a stolicu som mal vždy a vždy riadnejšiu, spánok som mal riadny. A neskoršie som strávil všetky jedla a o 4 mesiace som bol úplne zdravi. Toto môžem podakovať len ústavu «Spiro spero» že 70 ročnom mojom veku od dlho ročnej nemoci som sa oslobodil. Istý výsledok a ľavné liečenie bär komu — kto v takejto nemoci — trpí vrele odporúčať ústavu

s úctou Terezia Horn, Wien 16 Stillfriedplatz 5.

Úpravy liečenia listovne bez všetkého prikazu je možné. Listy prosíme výlučne v nemeckej reči písať.

Z pomedzi vyše 30.000 pod'akovacích listov.

ktoré lekárnik **EUGEN V. FELLER, STUBICA, Templom-u. č. 18. (záhrebská stol.)** poľahom na jeho výtečný Fellerov Elsa-Fluid dostal, pre nedostatok miesta len niekoľko uverejnujeme na ukážku.

Bl. p. Eugen V. Feller, Stubica, Templom-u. 18.

Vo všetkých časopisoch to môžete uverejniť, že Váš Elsa-Fluid je výtečný prostriedok, ktorý tak mne, ako i mojim známym výtečné služby učinil, tak na pr. pri reume v prstach, bolesti hlavy, bolesti chrbta, bolesti očí. atď. — Elsa-Fluid každému odporúčam a Vám som veľmi povďačná za tento prostriedok.

Buziás.

Barónka Geramb.

Váš Elsa-Fluid nech v žiadnom dome nechýba, moja pani mala žalúdočnú bolesť, od toho času ale čo Váš Elsa-Fluid užívam — je zdravá. Môjho švagva syn mal veľké bolesti na jeho boku, po 2. užívaní ale sami od seba

sa ztratili, aj proti bolesti hlavy má tiež veľký účinok.
Szárász, op. Lengyel, 1903. XI/9.
Ján Breitenbach.

Váš Elsa-Fluid pri 72 ročnej mojej matke, ktorá jej zrak už celkom bola ztratila, (a len s okuliarmi vydela), tak výborne účinkoval, že sa nemôže dosť nachváliť, keď s jej zrakom všetky barvy rozozná, tak píše.
V Gmünde.

Franc Hora, železničný strážnik.

My ani jeden deň bez Vášho Elsa-Fluidu nemôžeme byť, lebo veľmi nám pomáha oproti bolesti krku a oproti lámke, ani sme neni vstave dosť vychváliť tento liek, tak píše.
V Serezi.

Maria Bergmann.

Ponevác po upotrebení 6 fliaš z Vášho Elsa-Fluidu, bolesti zubov, žalúdočnej bolesti a lánanie v kostiach mi prestalo, som presvedčený, že tento liek pre celý svet je najlepší.
V Perjámosi. XI/22. 1903.
Jakub Recktenwald.

Môj otec už od 2. rokov trpel na klanie v boku a nič mu nepomáhalo, až keď som Váš Elsa-Fluid nebežteľoval. Od tohto času chvála Bohu je celkom zdravý.
Papradná, Trenčianska stolica.
Sefan Kusik.

Bez Vášho Elsa-Fluidu naďalej nechcem byť, lebo veľmi som ho obľúbil. Moji priatelia oproti bolesti zubov ho upotrebovali, ale aj oproti belenu

hlavy je tiež výborný! Nech Vás Boh živý! Tak píše
vo Velkom Kolačine, o. p. Dubnica (trenč. stol.)

Juraj Csacska.

Moja Matka Váš Elsa-Fluid, oproti slabosti žalúdka upotrebovala, pani Atsch oproti bolesti hlavy a pani Štefanie Straubinger od kašlu pomohol.

V P.-Monostore pri Komarne.

Juraj Eberhard.

Že som ja s Vaším Elsa-Fluidom úplne spokojný, dosvedčuje to moja objednávka. Ja z Vášho Elsa-Fluidu ustavične budem upotrebovať.

Vo Fiechenbrune (Tyrolsko).

F. Maurer, prakt. doktor.

Temer všade je známo, že Fellerov Elsa-Fluid neprevyšene dobre účinkuje pri najviacerých nemocách ako k. pr. pri kašli, influenze, zimnici, lámke, lúpaní, pri bolesti prsú, hlavy a zubov, pri očných nemociah, žalúdočnej chorobe, pri zachrípnutí, zašľajmovaní, pri nervových chorobách, slabosti, bolesti chrbta, pri oslabení očí, pri zapáleniach, popáleninách, vredoch, pri závrate, pri opuchlinách, pri horúčosti, besnivosti, hrdlových chorobách, ťažkom dýchaní, pri nechuti k jedlu a mnohých iných chorobách.

Pravý Fellerov Elsa-Fluid

(Fellerov Fluid z esencií príjemne voňajúcich bylín so známkou „Elsa“)

musí na všetkých úpravách a na každej fľaške nosiť takúto ochrannú známku, jaká je tu vyobrazená s menom „Elsa“ a s podpisom „Feller“. — Zdravotníckymi vrchnosťami preskúmaný a odobrený prostriedok a na výstavách v Paríži, v Ríme, v Londýne, v Nizze a v Bertine Fellerov Elsa-Fluid vyznačený bol zlatou medailou, krížom a čestným diplomom v novejšom ale čase španielsky rád červeného kríža vyznačil šotovitela „Fluidu“ záslužnou striebornou medailou. Objednávajú si Fellerov Elsa-Fluid len poštovou dobierkou, alebo za vopred zaslané peniaze.

Cena opravdového Elsa-Fluidu:

Aj sportom, škatulou a návodom k upotrebeniu	12 fliaš alebo 6 dvoj. fliaš	5 korún — hal.
	24 „ „ 12 „ „ 8 „	60 „
	36 „ „ 18 „ „ 12 „	40 „
	48 „ „ 24 „ „ 16 „	— „
	60 „ „ 30 „ „ 20 „	— „

Zdarma

dostanete pokaždom opätovne objednanom tuete Elsa-Fluidu 1 fľašku.

Ďalej odporúčajú sa FELLEROVE Rebarbara-Elsa-Pilulky

Najlepší, najlacnejší, tisíckrát vyprobovaný prostriedok na prehnanie; účinkuje rýchle, isto, bezboľasto, zvyšuje chuť k jedeniu a napomáha trávenie, čistí a uľavuje bole a choroby žalúdka a tráviacich ústrojov. Jedon balík (6 škatuliek) s úpravou stojí 4 koruny franko.

Ponevác najnovšie Fellerov Elsa-Fluid často pod všelijakými podobne znejúcimi menami padelajú, prosí sa ctený čitateľ, aby pozoroval na meno „Feller“, a nech nepomýli opravdivý Fellerov Elsa-Fluid s podobne znejúcimi padelaninami (ako na príklad Gold-Else-Fluid, Lujza-Fluid atď.). Nesvedomí ľudia ešte aj ochrannú známku napodobňujú, teda aj ochranná známka je len vtedy opravdivá keďže je vidno na nej mená „Feller“ a „Elsa“.

Len FELLEROV ELSA-FLUID je pravý! Jestli sa jeden list náhodou ztratí, píše rekommendovano.

Kto chce dostať Fellerov Elsa-Fluid, a prave Fellerove Elsa-pilulky, nech si objedná listovne a napíše adresu jediného dorábatela

Eugen V. Feller, lekárnik,

dvorný dodavateľ jeho cis. a král. výsosti princa Filipa Bourbona

Stubica, Templom-utcza 18. sz. (záhrebská stol.)

Hlavný sklad v Budapešti: u lekárniko Jozefa Töröka, Kráľovská ulica č. 12., v lekárni „Nádor“ dra Eggera Vaci-körutč. 17 a v lekárni Bélu Zoltána Szabadság-tér.

Tlačou Stephanaeum. V Budapešti, VIII. Szentkirályi-utcza 28/a